

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

επιμέλεια: Ειρήνη Καλτσά

VI. Η ΡΩΜΑΪΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ

1. Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΑΚΜΗΣ (27 π.Χ. - 193 μ.Χ.)

1.1 Η ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ (27 π.Χ. - 14 μ.Χ.)

✚ Η ισχυροποίηση της κεντρικής εξουσίας

- Ο Οκταβιανός ήταν άνθρωπος με πολιτική οξυδέρκεια, κατανόησε τα μηνύματα της εποχής του και **οργάνωσε την πολιτεία σε νέες βάσεις**. Δε θέλησε να ενοχλήσει τα δημοκρατικά αισθήματα των Ρωμαίων. Δε δέχτηκε το αξίωμα του δικτάτορα, αλλά συγκέντρωσε τα αξιώματα που του προσέφερε η σύγκλητος και ο λαός: ύπατος, ανθύπατος, δήμαρχος, ιμπεράτορας (ανώτατος στρατιωτικός αρχηγός), πρώτος πολίτης του κράτους (princeps), «μέγιστος αρχιερέας» (pontifex maximus).
- Δημιούργησε ένα **συμβουλευτικό** σώμα, το **συμβούλιο του αυτοκράτορα**.
- Κατανομή της εξουσίας από τον Οκταβιανό:
  - Ο Οκταβιανός διατήρησε την **εποπτεία**:
    - α. της διοίκησης του κράτους, β. της εξωτερικής πολιτικής, γ. των στρατιωτικών ζητημάτων.
    - Ανέθεσε σε δημόσιους άνδρες (σύγκλητικούς και ιπείς) τη διαχείριση επιμέρους θεμάτων, θέτοντας ως **προϋποθέσεις**:
      - α. την **ηθική ακεραιότητα**,
      - β. την **εκπλήρωση** στρατιωτικής υπηρεσίας,
      - γ. τη **μεγάλη περιουσία**.
    - **Μοιράστηκε** με τη **σύγκλητο** τη διοίκηση των **επαρχιών**:
      - α. **ο ίδιος** διόριζε τους στρατιωτικούς διοικητές για τις παραμεθόριες και προβληματικές επαρχίες,
      - β. **η σύγκλητος** διόριζε τους ανθύπατους των υπολοίπων επαρχιών.
    - Ασκούσε την εκτελεστική εξουσία μέσω διοικητικών αξιωματούχων (αυτοκρατορική υπαλληλία).
    - Συνέβαλε στην αναγέννηση της γεωργίας.
    - Προσπάθησε να επαναφέρει τα παλαιά αυστηρά ήθη.
    - Εξωραίσε τη Ρώμη (οικοδομήματα).
    - Αναγορεύτηκε **Αύγουστος** (σεβαστός) από τη σύγκλητο, όταν προσποιήθηκε ότι θα αποχωρούσε από την εξουσία και έτσι του αναγνωρίστηκαν θεϊκές ιδιότητες. **ΑΡΑ: Το δημοκρατικό πολίτευμα ουσιαστικά καταλύθηκε χωρίς αντιδράσεις.**

✚ Το πολίτευμα και οι στρατιωτικές μεταρρυθμίσεις

- Δημιουργία ενός μοναρχικού πολιτεύματος που ονομάστηκε **Ηγεμονία** (Principatus).
- Το στήριγμα του νέου μονάρχη ήταν ο στρατός, ο οποίος έπαιζε 2 ρόλους:
  - α. Φρουρός των συνόρων στα επικίνδυνα σύνορα του Ευφράτη, του Δούναβη, του Ρήνου.
  - β. Προσωπική φρουρά του αυτοκράτορα: εννέα μονάδες με χίλιους στρατιώτες η καθεμία στη Ρώμη, **οι πραιτωριανοί** (το πραιτώριο ήταν παλαιότερα η έδρα του στρατηγού).
    - Οι πραιτωριανοί ήταν αρχικά πιστοί στον αυτοκράτορα, όμως σταδιακά απέκτησαν δύναμη και έγιναν επικίνδυνοι για το κράτος αφού είχαν τη δυνατότητα να ανεβάζουν και να κατεβάζουν αυτοκράτορες.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

επιμέλεια: Ειρήνη Καλτσά

VI. Η ΡΩΜΑΪΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ

1. Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΑΚΜΗΣ (27 π.Χ. - 193 μ.Χ.)

1.1 Η ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ (27 π.Χ. - 14 μ.Χ.)

- Το νέο πολιτειακό καθεστώς που διαμόρφωσε ο Αύγουστος έδινε το δικαίωμα στον πρώτο πολίτη (princeps) να δρα ως βασιλιάς. Ωστόσο, στην άσκηση της εξουσίας εμπλέκονταν τόσο η σύγκλητος όσο και ο στρατός. Ήταν μία **δυαρχία** εξουσιών (πρώτος πολίτης -σύγκλητος) χωρίς σαφώς διαχωρισμένες αρμοδιότητες.
  - Το θέμα της **διαδοχής**: δεν ήταν θεσμοθετημένο. Αρχικά ο αυτοκράτορας όριζε το διάδοχο του όσο ζούσε, ή αναλάμβανε κάποιος συγγενής, όταν πέθαινε. Χρειαζόταν, ωστόσο, επικύρωση της εκλογής του αυτοκράτορα από τη σύγκλητο.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

επιμέλεια: Ειρήνη Καλτσά

VI. Η ΡΩΜΑΪΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ

1. Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΑΚΜΗΣ (27 π.Χ. - 193 μ.Χ.)

1.2 ΟΙ ΔΙΑΔΟΧΟΙ ΤΟΥ ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ (14 - 193 μ. Χ.)

➤ Τα κριτήρια διάκρισης των δυνασθειών των αυτοκρατόρων :

- α. οι συγγενικοί δεσμοί
- β. η περιοχή καταγωγής

➤ Οι 3 δυναστείες:

1. **Ιούλιο - κλαυδιανή** (14-68 μ.Χ.): δεσμοί αίματος ή μέσω υιοθεσίας. Καταγωγή: Ρώμη.
2. **Φλάβιοι** (69 - 96 μ.Χ.): Ιδρυτής ο Βεσπασιανός. Καταγωγή: ιταλικές πόλεις («αστοί»).
3. **Αντωνίνοι** (96 - 192 μ.Χ.): Καταγωγή: επαρχίες.

❏ Η διοίκηση και το δίκαιο

1. Διατήρηση του τρόπου διοίκησης του Οκταβιανού (συγκεντρωτισμός) - εξασθένηση των αντιπολιτευτικών τάσεων.
2. Μείωση του πρωταγωνιστικού ρόλου της Ρώμης:
  - α. Είσοδος αξιωματούχων από τις επαρχίες στη σύγκλητο.
  - β. Παραχώρηση του δικαιώματος του πολίτη σε κατοίκους επαρχιών.
  - γ. Επαρχιώτες αυτοκράτορες.
  - δ. Στρατός: ίδρυση αποικιών και εγκατάσταση στρατιωτών σε επαρχίες,
  - ε. Γενίκευση της απόκτησης του δικαιώματος του Ρωμαίου πολίτη με το **διάταγμα του Καρακάλλα** (212 μ.Χ.)
3. Εξάπλωση του ρωμαϊκού πολιτισμού και εκλατινισμός (πλην κάποιων περιοχών όπου είχε διαδοθεί ο ελληνικός πολιτισμός).
4. Συνθήκες άνεσης και ευημερίας στο ρωμαϊκό κράτος. Επικράτηση **ειρήνης (Pax Romana)** και ευνομίας. **Οι αιτίες:**
  - α. Η οργάνωση της αυτοκρατορίας.
  - β. Το ισχυρό αμυντικό σύστημα,
  - γ. Το διευρυμένο οδικό δίκτυο.
  - δ. Ο αποκλεισμός κάποιων λαών εκτός ρωμαϊκών συνόρων και η παύση των πολέμων.
  - ε. Ο περιορισμός των συγκρούσεων του στρατού για την επικράτηση κάποιου αυτοκράτορα.
5. **Το ρωμαϊκό δίκαιο:**
  - α. Συμπλήρωση και επέκταση της Δωδεκαδέλτου για την κάλυψη των αναγκών και των κατακτημένων λαών.
  - β. Οι Ρωμαίοι έλαβαν υπόψη τους τα ήθη και τις συνήθειες των νέων υπηκόων, καθώς και τις φιλοσοφικές ιδέες των Ελλήνων,
  - γ. Επιρροή (μεταγενέστερα) και από τη χριστιανική ηθική,
  - δ. Συμπλήρωση της Δωδεκαδέλτου από συγκλητικά ψηφίσματα, διατάγματα πραιτόρων, αποφάσεις αυτοκρατόρων,
  - ε. Εμφάνιση **νομοδιδασκάλων** λόγω της πολυπλοκότητας του ρωμαϊκού δικαίου (Σάλβιος Ιουλιανός, Γάιος κ.ά.).

